



| | | |
|---|---|-------------------------|
| Course of study (code) / Назва дисципліни (шифр) | Управління фінансовою санацією (EI0721MUFSN) | |
| Academic year / Навчальний рік - Семестр | | 2022-/2023 1 семестр |
| Course of study / Назва спеціальності | 072 Фінанси, банківська справа та страхування | |
| Educational program / Освітня програма Education - ECTS / Рівень – Кредити | Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування» другий (магістерський) рівень - 5 ECTS Варіативна Українська | |
| Author / Укладач | Ізмайлова Наталія Вадимівна, кандидат економічних наук, доцент Державний університет економіки і технологій e-mail: izmaylova_nv@kneu.dp.ua , https://orcid.org/0000-0002-9684-0279 | |
| Консультації | Вівторок, 15.30-16.00 | |

A. OBJECTIVE OF THE SUBJECT / МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

В умовах війни в Україні всі ланки фінансової системи опинилися у глибокій кризі. На межі банкрутства перебуває сьогодні багато підприємств, які не мають змоги вчасно виконувати свої зовнішні та внутрішні зобов'язання. Неодмінною умовою відновлення вітчизняної фінансової системи є санація суб'єктів господарської діяльності. Лише в такому разі можна буде відновити платоспроможність і прибутковість основної маси платників податків, а отже, оздоровити державну фінансову систему. Водночас оздоровлення економіки значною мірою залежить від своєчасної та якомога безболіснішої ліквідації (реорганізації) неефективних виробничих структур, які не лише не поповнюють бюджету держави, а й потребують її постійної фінансової підтримки.

Виведення вітчизняних підприємств з фінансової кризи та ефективне застосування ліквідаційних процедур ускладняється дефіцитом теоретико-методичного забезпечення процесів санації (ліквідації) та відсутністю кваліфікованих фахівців у сфері управління санацією. На вимогу часу в багатьох вищих навчальних закладах України, які готують магістрів зі спеціальності «Фінанси», запроваджено навчальну дисципліну «Управління фінансовою санацією». Предмет її вивчення — фінансові відносини, що виникають у ході санації, реорганізації, банкрутства та ліквідації суб'єктів господарювання.

Метою викладання дисципліни є формування у студентів знань щодо санаційних заходів та практичних навичок роботи у сфері управління санацією.

B. SUBJECT PROGRAM / ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методичні засади фінансової санації підприємства

ТЕМА 1. Основи антикризового управління фінансами підприємств

Фінансова криза на підприємстві: симптоми, фактори виникнення, фази та види. Типи реакції підприємства на фінансову кризу. Першочергові заходи, спрямовані на поліпшення ліквідності активів підприємства.

Сутність антикризового управління фінансами підприємств. Інституційні та функціональні аспекти антикризового фінансового менеджменту. Суб'єкти та об'єкт антикризового управління фінансами.

Управління ризиками в системі антикризового фінансового менеджменту. Фінансова санація як складова антикризового управління. Зміст та основні завдання управління фінансовою санацією підприємства. Класична модель фінансової санації. Прийняття рішення про санацію суб'єктів господарювання. Досудова санація та фінансове оздоровлення в процесі провадження справи про банкрутство.

Фінансовий механізм антикризового управління. Правове та нормативне забезпечення антикризового управління фінансами підприємств. Методи, важелі та інструменти антикризового фінансового менеджменту.

Антикризове управління у світлі теорії інформаційної асиметрії. Конфлікти інтересів та шляхи їх нейтралізації. Управління конфліктами інтересів.

Тема 2. Діагностика фінансової кризи на підприємстві

Необхідність та основні завдання діагностики банкрутства. Традиційні методи діагностики фінансової кризи. Типові методики оцінки фінансового стану, які використовуються в Україні. Недоліки традиційного підходу до діагностики банкрутства підприємств.

Моделі прогнозування банкрутства. Однофакторні моделі діагностики банкрутства. Система показників У. Бівера. Дискримінантний аналіз як інструмент оцінки ймовірності банкрутства. Багатофакторний дискримінантний аналіз. Закордонні моделі діагностики банкрутства (Вайбеля, Альтмана, Спрінгейта, Беєрмана, Лиса, Тафлера і Тішоу, Беєрмана) та наслідки їх застосування для аналізу підприємств в Україні. Інтегральні моделі діагностики українських підприємств.

ТЕМА 3. Контролінг в антикризовому управлінні підприємством

Сутність фінансового контролінгу. Основні концепції контролінгу. Функції та завдання контролінгу.

Стратегічний фінансовий контролінг. Стратегія антикризового управління. Система збалансованих показників (Balanced-Scorecard). Оперативний фінансовий контролінг. Використання специфічних методів контролінгу для підвищення ефективності антикризового менеджменту (опитування; факторного аналізу відхилень; СОФТ-аналізу; портфельного аналізу; вартісного аналізу; аналізу точки беззбитковості; нуль-базис бюджетування; ABC (XYZ)-аналізу; бенчмаркінгу).

Антикризовий фінансовий контролінг. Контролінг ризиків та ризик-менеджмент. Система раннього попередження та реагування.



План антикризових заходів. Принципи антикризового планування. Структура плану антикризових заходів. Особливості складання плану маркетингу, плану виробництва та організаційного плану, системи фінансових бюджетів у процесі антикризового планування. Методи оцінки результатів та ефективності фінансової санації підприємства. Характерні риси антикризового планування в досудовому порядку та в процесі провадження справи про банкрутство.

Системи внутрішнього контролю на підприємстві. Необхідність та завдання внутрішнього контролю. Внутрішній аудит. Розмежування компетенцій контролінгу та внутрішнього аудиту.

ТЕМА 4. САНАЦІЙНИЙ АУДИТ

Санаційна спроможність підприємства. Сутність, мета, характерні риси та методи санаційного аудиту. Санаційний аудит — засіб верифікації плану антикризових заходів та зменшення інформаційної асиметрії між учасниками фінансових відносин. Замовники санаційного аудиту.

Принцип безперервної діяльності підприємства та перевірка його дотримання. Оцінка потенційної життєздатності підприємства.

Програма та етапи санаційного аудиту. Порядок проведення санаційного аудиту. Вивчення наявної санаційної концепції та збір необхідної інформації. Аналіз виробничо-господарської діяльності. Аудит фінансової сфери підприємства. Становище підприємства на ринку факторів виробництва та на ринку збуту готової продукції. Аналіз причин кризи та сильних і слабких сторін підприємства.

Оцінка ефективності антикризових заходів. Альтернативні методичні підходи до оцінки ефективності антикризового управління. Висновки за результатами санаційного аудиту. Зміст та порядок складання акту аудиторської перевірки.

ТЕМА 5. ФІНАНСУВАННЯ АНТИКРИЗОВИХ ЗАХОДІВ

Джерела фінансування антикризових заходів. Форми фінансової санації. Систематизація заходів з антикризового управління фінансами. Двоступінчаста санація. Альтернативна санація.

Визначення потреби в капіталі для фінансування антикризових заходів. Зміст та види потреби в капіталі. Потреба в капіталі для фінансування антикризових заходів виробничо-технічного характеру. Потреба в капіталі для фінансування оборотних активів. Правила фінансування антикризових заходів.

Економічний зміст і мета санації балансу. Санаційний прибуток та його складові. Порядок проведення санації балансу. Зменшення статутного капіталу в процесі санації балансу підприємства.

Тема 6. Внутрішні фінансові джерела санації підприємств

Поняття та класифікація внутрішніх джерел фінансової стабілізації. Збільшення вхідних грошових потоків. Збільшення виручки від реалізації. Реструктуризація активів. Мобілізація прихованих резервів. Використання зворотного лізингу. Здача в оренду основних засобів, що не повною мірою використовуються у виробничому процесі. Оптимізація розміщення оборотних активів. Продаж окремих низькорентабельних структурних підрозділів та об'єктів основних засобів. Методи рефінансування дебіторської заборгованості.

Зменшення вихідних грошових потоків. Управління витратами в системі антикризових заходів. Управлінський облік в антикризовому менеджменті. Механізм управління витратами. Методи управління витратами. Директ-костинг (direct-costing). Аналіз: витрати — обсяг реалізації — прибуток (CVP-аналіз). Місце та роль аналізу точки беззбитковості в прийнятті антикризових рішень. Таргет-костинг та його значення в оптимізації структури витрат підприємства. Метод ABC (Activity Based Costing) в управлінні витратами. Раціоналізація інвестиційних вкладень.

ТЕМА 7. Зовнішні фінансові джерела санації підприємств

Фінансове оздоровлення із залученням засобів власників підприємства. Форми участі власників у санації підприємства. Фінансування санації за рахунок акціонерного (пайового) капіталу. Збільшення статутного капіталу в процесі санації підприємства. Методи та джерела збільшення статутного капіталу. Альтернативна санація.

Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника. Мотивація кредиторів у санації підприємства. Трансформація боргу у власність. Пролонгація та списання заборгованості. Санаційні кредити. Санаційні консорціуми.

Фінансова участь персоналу в санації підприємства: відстрочення або відмова від винагороди за виробничі результати; надання працівниками позик; купівля працівниками акцій свого підприємства.

Державна фінансова підтримка санації підприємств. Форми прямого державного фінансування підприємств (бюджетні позики, субсидії, придбання державою корпоративних прав підприємств) та непрямой державної фінансової підтримки санації підприємств (підтримка фіскального характеру (податкові пільги, реструктуризація або списання податкової заборгованості), надання державних гарантій (поручительств), дозвіл на порушення антимонопольного законодавства, державні протекціоністські заходи; розміщення державних замовлень на підприємствах; обмеження щодо виходу на ринок тощо). Практика та наслідки використання різних форм державної фінансової підтримки санації підприємств в Україні.

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти фінансовою санації підприємства

ТЕМА 8. САНАЦІЙНА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

Реструктуризація підприємства як специфічний напрямок антикризового управління. Види та способи реструктуризації підприємства: реструктуризація управління, реструктуризація активів, реструктуризація виробництва, корпоративна реструктуризація (реорганізація).

Санаційна реорганізація підприємств. Механізм реорганізації юридичної особи як специфічної форми фінансування санації підприємства. Види реорганізації підприємств: загальна характеристика. Основні мотиви, які можуть спонукати санатора до реорганізації поглинанням, приєднанням чи злиттям з підприємством, що перебуває у фінансовій кризі, та до реорганізації розукрупнення підприємства (поділ, виокремлення). Зміст та порядок складання реорганізаційної угоди. Передавальний та роздільний баланси. Принципи складання розподільного балансу.

Реорганізація, спрямована на укрупнення підприємства: злиття, поглинання, приєднання. Фінансовий механізм укрупнення підприємств. Визначення пропорцій обміну корпоративних прав під час реорганізації: мета, методи. Горизонтальне та вертикальне злиття.

Реорганізація, спрямована на розукрупнення підприємств: поділ, виділення. Фінансовий механізм розукрупнення підприємств.

Перетворення як особлива форма реорганізації. Роль перетворення в оптимізації фінансування підприємства.

ТЕМА 9. ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА



Необхідність, мета та види оцінювання майна та майнових прав. Принципи та засади оцінювання майна. Суб'єкти оціночної діяльності. Стандарти оцінювання вартості майна. Підстави проведення оцінки вартості майна підприємства.

Майно як об'єкт оцінки: будівлі та споруди, машини, обладнання, транспортні засоби тощо; паї, цінні папери; нематеріальні активи, у тому числі об'єкти права інтелектуальної власності; цілісні майнові комплекси всіх форм власності.

Майнові права як об'єкт оцінки — будь-які права, пов'язані з майном, відмінні від права власності (права володіння, розпорядження, користування), а також інші специфічні права (права на провадження діяльності, використання природних ресурсів тощо) та права вимоги.

Ринкова та ліквідаційна вартість об'єкта оцінювання. Методи оцінювання: дохідний підхід, майновий підхід, ринковий підхід. Інвентаризація майна як необхідна передумова оцінювання його вартості.

Звіт про оцінку вартості майна. Права, обов'язки та відповідальність оцінювачів і суб'єктів оціночної діяльності

ТЕМА 10. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВ

Сутність та види банкрутства, необхідність та завдання інституту банкрутства підприємств. Мета провадження справи про банкрутство підприємства-боржника. Функції законодавства про банкрутство. Суб'єкти банкрутства.

Підстави для порушення та порядок провадження справи про банкрутство. Неплатоспроможність підприємства. Загроза неплатоспроможності. Учасники провадження у справі про банкрутство.

Арбітражний керуючий. Розпорядник майна, його функції та обов'язки. Комітет кредиторів та його повноваження. Функції та повноваження керуючого санацією. Функції та повноваження ліквідатора.

Фінансове забезпечення ліквідаційних процедур. Продаж майна банкрута. Розподіл виручки від продажу ліквідаційної маси. Черговість задоволення вимог кредиторів.

Ліквідація підприємства. Порядок складання ліквідаційного балансу. Затвердження ліквідаційного балансу.

Санація за рішенням господарського суду. План санації в процесі провадження справи про банкрутство. Поняття мирової угоди, порядок її укладання, списання і розстрочення податкової заборгованості платників податків при укладанні мирової угоди.

Поняття, ознаки, мотиви та цілі прихованого, фіктивного та умисного банкрутства. Податкові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств.

Особливості проведення досудової санації державних підприємств.

ТЕМА 11. ОСОБЛИВОСТІ САНАЦІЇ ТА БАНКРУТСТВА ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Особливості санації та банкрутства містоутворюючих та особливо небезпечних підприємств.

Особливості санації та банкрутства сільськогосподарських підприємств та селянських господарств.

Особливості санації та банкрутства страховиків. Санація та банкрутство професійних учасників ринку цінних паперів.

Специфіка санації та банкрутства банків. Тимчасова адміністрація банків. Особливості ліквідації банку у разі його неплатоспроможності.

Банкрутство суб'єкта підприємницької діяльності — фізичної особи. Особливості банкрутства відсутнього боржника.

Складовою вивчення дисципліни «Фінансова санація та банкрутство підприємств» є виконання студентами комплексного індивідуального завдання — розроблення плану фінансового оздоровлення підприємства. Об'єктами планування є фінансові, виробничі та трудові ресурси підприємства, процеси господарської діяльності тощо.

Перш ніж перейти до розроблення плану, слід провести оцінку санаційної спроможності підприємства. Якщо аналіз підприємства—бази практики показав, що воно працює успішно, йому не загрожує фінансова криза, то слід розробити план поліпшення фінансового стану суб'єкта господарювання. Якщо в результаті оцінки санаційної спроможності виявилось, що підприємство не підлягає санації, то треба обґрунтувати рішення щодо ліквідації підприємства та розробити план ліквідації з відображенням усіх основних етапів та порядку фінансового забезпечення ліквідаційних процедур.

План фінансового оздоровлення (поліпшення фінансового стану) підприємства складається зі вступу та чотирьох розділів.

У вступі даються загальна характеристика об'єкта планування, відомості про правову форму організації бізнесу, форму власності, організаційну структуру, сфери діяльності, а також коротка історична довідка про розвиток підприємства. Окрім цього, визначається мета складання плану санації та методи, які використовуються в ході його розроблення (ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ).

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Повна і скорочена назва підприємства.

1.2. Дата реєстрації підприємства, номер реєстраційного посвідчення, найменування органа, що зареєстрував підприємство.

1.3. Поштова і юридична адреса підприємства.

1.4. Підпорядкованість підприємства - вищий орган.

1.5. Вид діяльності (основний).

1.6. Організаційно-правова форма підприємства.

1.7. Форма власності, частка держави в капіталі.

1.8. Монопольне положення.

1.9. Банківські реквізити.

1.10. Адреса податкової інспекції, що контролює підприємство.

1.11. Організаційна структура підприємства, дочірні компанії.

1.12. П.І.Б., телефони, факси адміністрації підприємства.

1.13. Характеристика менеджерів, відповідальних за результати роботи підприємства (вік, освіта і кваліфікація, три



попередні посади і місця роботи, термін роботи в кожній посаді, термін роботи на підприємстві)
У першому розділі відображається вихідна ситуація на підприємстві. Аналіз
вихідних даних містить такі підрозділи:

- Оцінка зовнішніх умов.
- Аналіз фінансово-господарського стану.
- Аналіз причин фінансової кризи та слабких місць.
- Наявний потенціал.

Оцінка зовнішніх умов, в яких функціонує підприємство, є основою стратегічного планування і передбачає вивчення загальних політико-економічних тенденцій, які впливають на діяльність підприємства, аналіз галузі та ринкового сегменту. При вивченні загальної політико-економічної ситуації враховується розвиток економіки в цілому, демографічна ситуація, технологічні новації, зміна політичного середовища. Головною метою оцінки навколишнього середовища є оцінка можливості адаптації стратегії розвитку підприємства до змін у суспільно-політичному житті країни.

Аналіз фінансово-господарського стану підприємства проводиться за двома напрямками: аналіз виробничо-господарської діяльності; аналіз фінансового стану.

У ході аналізу з'ясовується фактичний фінансовий та майновий стан підприємства за показниками фактичного обсягу реалізації, розміру прибутку (збитків), рівня заборгованості, коефіцієнтів платоспроможності, ліквідності, фінансового лівериджу тощо (таблиця 1). Дається характеристика облікової політики підприємства (метод визначення виручки, метод нарахування зносу МШП та основних фондів).

Аналіз причин фінансової кризи та слабких місць полягає в систематизації та оцінюванні причин фінансової кризи та наслідків їх впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства. Аналіз причин фінансової кризи проводиться з метою їх локалізації та усунення. Виявлення симптомів кризи робиться на основі аналізу слабких місць на підприємстві. Обмежуючі чинники (слабкі місця) можуть виявлятися в таких сферах:

- залучення капіталу (наприклад втрата довіри перед кредиторами);
- ринок (бар'єри на шляху вступу чи виходу з ринку);
- персонал (позиція профспілок, висока мобільність, психологічні чинники);
- законодавство (податки, заборона звільнення працівників). При розробленні плану слід враховувати, що у разі

довготривалої фінансової кризи фактори, що визначають потенціал підприємства, поступово вихолощуються, внаслідок чого позиції підприємства послаблюються.

Наявний потенціал. Тут характеризуються сильні сторони підприємства, можливі шанси та наявний потенціал у кадровій, виробничій, технологічній, маркетинговій та інших сферах. Наявний на підприємстві потенціал розвитку визначається такими основними факторами:

- фінансове забезпечення та можливості залучення додаткового капіталу;
- наявність кваліфікованого персоналу;
- наявність надійних та дешевих джерел постачання сировини та матеріалів;
- наявність ринків збуту продукції;
- виробничий потенціал;
- ефективна організаційна структура;
- висока якість менеджменту.

C. DEFINITE LEARNING RESULTS / ПРЕДМЕТНІ РЕЗУЛЬТАТИ

| | |
|---|---|
| Загальні компетентності (ЗК) | ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення. |
| Спеціальні (фахові) компетентності (ФК) | СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання. СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування. СК10. Здатність формувати управлінські рішення в фінансовій сфері з врахуванням чинного цивільного, господарського, фінансового, банківського, податкового та страхового законодавства. СК16. Здатність формувати фінансові стратегії з урахуванням глобальних економічних процесів. |
| Програмні результати навчання (ПРН) | ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування. ПР08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними. ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування. ПР10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання. ПР11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень. ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів. |

D. SEMESTER PLAN / СЕМЕСТРОВИЙ ПЛАН

| Тиждень/ Дата | Тема | Форма діяльності (заняття), години, формат | Завдання для СРС (література, ресурси в інтернет, презентація, відеокурси) |
|------------------|---|--|--|
| 1 тиждень | Тема 1. Основи антикризового управління фінансами підприємств | Лекція, (2 год), F2F | Опрацювання літератури: основна 1, 3, 4, 5,6,7,8 додаткова 10,11 |



| | | | |
|--------------------------|--|---------------------------------------|--|
| 1 тиждень | Тема 2. Діагностика фінансової кризи на підприємстві | Лекція (2 год) F2F | Опрацювання літератури: основна 1, 3, 5, 8,9,10,11 додаткова 2 |
| 3 тиждень | | Практичне заняття (2 год) F2F | |
| 3 тиждень | Тема 3. Контролінг в антикризовому управлінні підприємством | Самостійне опрацювання | Опрацювання літератури: основна 1-11 додаткова 3,8 |
| 4 тиждень | Тема 4. Санаційний аудит | Лекція (2 год) F2F | Опрацювання літератури: основна 1, 3, 5-11, додаткова 12 |
| 5 тиждень | | Практичне заняття (2 год) F2F | |
| 5 тиждень | Тема 5. Фінансування антикризових заходів | Лекція (2 год) | Опрацювання літератури: основна 1, 3, 4, 5-11 додаткова 3 |
| 7 тиждень | Тема 6. Внутрішні фінансові джерела санації підприємств | Аудиторна лекція (2 год) F2F | Опрацювання літератури: основна 1, 3, 4, 5-11 додаткова 2 |
| 7 тиждень | | Практичне заняття (2 год) F2F | |
| 9 тиждень | Тема 7. Зовнішні фінансові джерела санації підприємств | Лекція, (2 год), F2F | Опрацювання літератури: основна 1, 3, 4 додаткова 6 |
| 9 тиждень | | Практичне заняття, (2 год), F2F | |
| 11 тиждень | Тема 8. Санаційна реструктуризація підприємства | Лекція, (2 год), F2F | Опрацювання літератури: основна 1, 3, 4 додаткова 6 |
| 11 тиждень | | Практичне заняття, (2 год), F2F | |
| 12 тиждень | Тема 9. Оцінювання вартості майна підприємства | Самостійне опрацювання | Опрацювання літератури: основна 1, 3, 4 додаткова 8 |
| 13 тиждень | Тема 10. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємств | Лекція, (1 год), F2F | Опрацювання літератури: основна 5-11 додаткова 7,8,9 |
| 13 тиждень | | Практичне заняття, (1 год), F2F | |
| 13 тиждень | Тема 11. Особливості санації та банкрутства окремих категорій суб'єктів підприємницької діяльності | Лекція, (1 год), F2F | Опрацювання літератури: Основна 6,7,8 додаткова 7,8,9,11 |
| 13 тиждень | | Практичне заняття, (1 год), F2F | |
| 15 тиждень 16 тиждень | Контрольні заходи | Практичне заняття, (4 год), F2F | Захист індивідуальної роботи Контрольна модульна робота |

E. BASIC LITERATURE (OBLIGATORY TEXTBOOKS) / ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА (ОБОВ'ЯЗКОВІ ПІДРУЧНИКИ)

1. Зеліско І.М. З Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник. / І.М. Зеліско, 2016. – 355 с.
2. Боронос, В. Г. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник / В. Г. Боронос, І. Й. Плікус. — 2-ге вид., перероб. та доп. — Суми : СумДУ, 2022. — 459 с.
3. Управління фінансовою санацією підприємства [текст] : підручник. / Т. А. Говорушко, І. В. Дем'яненко, К. В.



- Багацька [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко – К.: «Центр учбової літератури», 2019. – 400 с.
4. Боронос В. Г., Плікус І. Й. Антикризове фінансове управління у підприємстві. Підприємство, торгівля та біржова діяльність : підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. М. Сотник, д-р екон. наук, проф. Л. М. Таранюка. Суми : Університетська книга, 2018. С. 95–119.

F. COMPLEMENTARY LITERATURE / ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VII в редакції від 17.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003. Відомості Верховної Ради. 2003. № 18–22. Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356.
4. Про аудиторську діяльність : Закон України від 22.04.1993 № 3125-XII. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/168491__600649.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
6. Сова О.Ю. Управління фінансовою санацією підприємства. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2018. 60 с.
7. Новик І. В. Фінансова санація в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 10. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9431> (дата звернення: 28.10.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.10.83
8. Н. Г. Сейсебаєва, М. Ю. Вернидуб, ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ. Інвестиції: практика та досвід № 24/2016 URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2016/17.pdf
9. Хандій О.О. Антикризові інструменти управління підприємством: практичні аспекти реалізації / О.О. Хан-дій [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe 9. Четверто Л.А. Фінансова санація як інструмент анти- кризового управління / Л.А. Четверто [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/2821/1/finansova%20sanatsiia.pdf> 10. Білоконь Т.М., Несен Л.М. Санація підприємств: організаційно-економічний механізм / Т.М. Білоконь, Л.М. Несен. — Вінниця, 2010. — С. 7—20.
10. Боронос В. Г., Плікус І. Й. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник. Суми : Вид-во СумДУ, 2014. 437 с.
11. Мостенська Т. Л., Юрій Е. О. Роль реструктуризації та санації в антикризовому управлінні. Ефективна економіка. 2019. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/19.pdf.
12. Хацер М. В. Антикризове фінансове управління на підприємстві: сутність, характеристика та механізм здійснення. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2019. Т. 30 (69), № 1. С. 71–77.

G. THE MOST IMPORTANT PUBLICATIONS OF THE AUTHOR(S) CONCERNING PROPOSED CLASSES / ОСНОВНІ ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРА, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ТЕМАТИКОЮ ЗАПЛАНОВАНИХ ЗАНЯТЬ

1. Васильчук І. П., Ізмайлова Н. В., Зайцева А. С. Тенденції та чинники фінансової діяльності суб'єктів підприємництва в Україні. Ефективна економіка. 2022. № 4. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10171> (дата звернення: 05.10.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.4.5 (Index Copernicus (IC))
2. Смирна О. В., Ізмайлова Н. В. Сучасний стан та проблеми формування капіталу українських підприємств в умовах кризових явищ. Ефективна економіка. 2022. № 1. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9904> (дата звернення: 05.10.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2022.1.92 (Index Copernicus (IC))
3. Ізмайлова Н. В., Васильчук І. П., Смирна О. В. Підтримка стабільної діяльності підприємства під час активної фази епідемічних явищ в Україні. Ефективна економіка. 2021. № 12. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9742> (дата звернення: 05.10.2022). DOI: 10.32702/2307-2105-2021.12.91 (Index Copernicus (IC))
4. Ізмайлова Н. В. Передумови та перші наслідки впливу коронакризи на рентабельність гірничо-видобувних підприємств. Ефективна економіка. 2020. № 12. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8434> (дата звернення: 05.04.2021). DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.99 (Index Copernicus).
5. Ізмайлова Н. В. Фінансові аспекти підвищення економічної ефективності гірничо-видобувних підприємств в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2019. № 12. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7499> (Index Copernicus).
6. I. Vasylichuk, N. Izmaylova, O. Smyrna, T. Petrishyna and K. Slusarenko. Access to Finance as a Driver Innovation / International Scientific Congress Society of Ambient Intelligence 2021 (ISC-SAI 2021). SHS Web of Conferences 100, 01020 (2021) DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110001020> https://www.researchgate.net/publication/350501595_Access_to_Finance_as_a_Driver_Innovation
7. Корнілов Д. С., Ізмайлова Н. В. Готівка: реалії, проблеми, перспективи // Eurasian scientific discussions. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Barcelona, Spain. 2022. Pp. 739-743. URL: <https://sci-conf.com.ua/v-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-eurasian-scientific-discussions-5-7-iyunya-2022-goda-barselona-ispaniya-arhiv/>.
8. Ізмайлова Н. В., Обод Д. Ф. Ефективне управління оборотними активами підприємства // International scientific innovations in human life. Proceedings of the 7th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. 2022. Pp. 712-715. URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mezhdunarodnaya-nauchnoprakticheskaya-konferentsiya-international-scientific-innovations-in-human-life-19-21-yanvaryaya-2022-goda-manchester-velikobritaniya-arhiv/>.
9. Макаров П.Д., Ізмайлова Н.В. Інвестування в екологічні проекти "ПрАТ Арселорміттал Кривий Ріг". Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути [зб.наук. пр.]: матеріали XXIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Київ, 10 грудня 2021р.). Київ, 2021. С.51-58

https://openscilab.org/wp-content/uploads/2021/12/suchasni-vikliki-i-aktualni-problemi-nauki-osviti-ta-virobnictva-mizhgaluzevi-disputi_2021_12_10.pdf

- Ізмайлова Н.В. Вплив коронакризи на результати роботи ПАТ «Арселор Міттал Кривий Піг» за 9 місяців 2020 року /Н. Ізмайлова, С. Скворцова // Priority directions of science and technology development. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference. SPC —Sci-conf.com.ua.. Kyiv, Ukraine. 2020. Pp. 1220-1223. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-priority-directions-of-science-and-technology-development-22-24-noyabrya-2020-goda-kiev-ukraina-arhiv/>
- Ізмайлова Н.В. Соціальне партнерство ПАТ «АрселорМіттал Кривий Піг» з містом та місцевими громадами /Н. Ізмайлова, С. Скворцова // Priority directions of science and technology development. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference. SPC —Sci-conf.com.ua.. Kyiv, Ukraine. 2020. Pp. 1224-1228. URL: <https://sci-conf.com.ua/iii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-priority-directions-of-science-and-technology-development-22-24-noyabrya-2020-goda-kiev-ukraina-arhiv/>
- Ізмайлова Н.В. Визначення операційного ризику гірничо-видобувного підприємства /Н. Ізмайлова, А.І. Капустінська //XI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути» (м. Київ, 11 грудня 2020 року). С.192-199 https://openscilab.org/wp-content/uploads/2020/12/suchasni-vikliki-i-aktualni-problemi-nauki-osviti-ta-virobnictva_2020_12_11_tezy.pdf
- Н. В. Ізмайлова, А. Ю. Ламінська. Оптимізація політики управління оборотним капіталом підприємства VI Международная научно- практическая конференция «Dynamics of the development of world science» 19-21 февраля 2020 года Ванкувер, Канада. // Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. Pp. 596-601. <https://sci-conf.com.ua/vi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-k/>

H. SIGNS OF REQUIRED PREREQUISITES / ПЕРЕЛІК ПОТРІБНИХ ПЕРЕДУМОВ

Дисципліни, які є необхідними передумовами для вивчення зазначеного курсу: Фінанси підприємств, Фінансовий аналіз, Фінансова діяльність суб*єктів господарювання

| | | |
|---|-----|-----|
| Лекції | 16 | 4 |
| Практичні | 16 | 4 |
| Лабораторні | - | - |
| Самостійна робота студента (СРС) | 30 | 30 |
| Індивідуально-консультативна робота (ІКР) | 118 | 112 |
| Курсова робота | - | - |

J. CURRENT AND FINAL EVALUATION / ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

| | | |
|--|-----|-----|
| Поточний контроль, в т.ч. | 50 | 50 |
| Знання, уміння та навички, продемонстровані на аудиторних заняттях | 10 | 10 |
| Виконання контрольних (модульних) робіт | 25 | 25 |
| Виконання і захист завдань самостійної роботи | 10 | 10 |
| Науково-дослідницька робота | 5 | 5 |
| Підсумковий контроль – екзамен | 50 | 50 |
| Разом | 100 | 100 |

| Шкала балів | Оцінка за 2-бальною шкалою | Шкала ECTS |
|-------------|---|------------|
| 90 – 100 | Зараховано | A |
| 80 – 89 | Зараховано | B |
| 70 – 79 | Зараховано | C |
| 66 – 69 | Зараховано | D |
| 60 – 65 | Зараховано | E |
| 21 – 59 | Не зараховано з можливістю повторного складання заліку | FX |
| 0 – 20 | Не зараховано з можливістю вивчення дисципліни за індивідуальним графіком у формі додаткової індивідуально-консультативної роботи | F |

K. CODE OF CONDUCT OF THE COURSE / КОДЕКС ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є виконання наступних обов'язків:

- ❖ не запізнюватися на заняття;
- ❖ не пропускати заняття (як лекційні, так і практичні), в разі хвороби мати довідку або її ксерокопію;
- ❖ самостійно опрацювати весь лекційний матеріал та ресурси для самостійної роботи;
- ❖ при підготовці есе, есе-рефлексії на статтю, що запропонована вам для читання (див. семестровий план), оцінюється якість та оригінальність наведених вами аргументів. Есе повинно бути надіслано до 16:00 у попередній день перед семінаром. Усі повинні обов'язково підготувати есе, а його відсутність з будь-яких причин не може бути виправданням.
- ❖ конструктивно підтримувати зворотній зв'язок з викладачем на всіх етапах проходження курсу (особливо під час виконання індивідуальних проектів/курсів проекту);
- ❖ своєчасно і самостійно виконувати всі передбачені програмою лабораторні та практичні завдання;
- ❖ брати очну участь у контрольних заходах;
- ❖ будь-яке відтворення результатів чужої праці (виключаючи практичну роботу над командним проектом), в тому числі використання завантажених з Інтернету матеріалів, як власних результатів, кваліфікується, як порушення норм і правил академічної доброчесності, та передбачає притягнення до відповідальності у порядку, визначеному чинним законодавством.



L. METHODS OF CONDUCTING / МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для формувань компетентностей застосовуються такі методи навчання:
вербальні/словесні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда);
наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);
практичні (різні види практичних завдань, вирішення кейсів, виконання графічних робіт, проведення експерименту, практики);
пояснювально-ілюстративний, який передбачає пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами;
метод проблемного викладу;
дослідницький.

M. TOOLS, EQUIPMENT AND SOFTWARE / ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

мультимедійний клас з ПК, цифровий проектор
[Zoom](#) – хмарна платформа для відео і аудіо конференцій та вебінарів
ZELIS - система призначена для тестування знань студентів в двох режимах: автоматизований контроль знань та тестування по бланкам.

N. STUDENT RESOURCES, MOOC PLATFORMS / ЦИФРОВІ РЕСУРСИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТА ВІДКРИТІ ДИСТАНЦІЙНІ ОНЛАЙН КУРСИ

Студентам пропонується доступ до навчальних матеріалів дисципліни - moodle.kneu.dp.ua:
[Coursera](#) – безкоштовні онлайн-курси з різних дисциплін, у разі успішного закінчення яких користувач отримує сертифікат про проходження курсу.
[EdX](#) – онлайн-курси від закладів вищої освіти.
[Prometheus](#) — український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів.

O. FEEDBACK/ ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК

Електронні листи є найкращим способом зв'язатися з керівником курсу, і, будь ласка, додайте шифр групи в темі листа. Якщо ви надішлете мені електронне повідомлення, надайте мені, принаймні, 24 години, щоб відповісти. Якщо ви не отримаєте відповідь, відправте листа повторно.

P. ACADEMIC HONESTY/ АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Державний університет економіки і технологій очікує від студентів розуміння та підтримання високих стандартів академічної чесності. Приклади академічної не доброчесності включають такі: плагіат, зловживання інформацією із застарілих джерел мережі. Очікується, що вся робота, виконана відповідно до вимог курсу, є власною роботою студента. Під час підготовки роботи, яка відповідає вимогам курсу, студенти повинні відрізнити власні ідеї від інформації, отриманої з інших джерел. Без попереднього письмового схвалення викладачем, студенти можуть не подавати один і той же звіт двічі. Положення про академічну доброчесність у Державному університеті економіки і технологій (нова редакція) затверджено Вченою радою 25.11.2021 р., Протокол № 5 та введено в дію Наказом від 25.11.2021 р. № 169 :https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/243/pol_AD.pdf

APPROVED / ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного університету економіки і технологій - протокол №01 від 29.08.2022 року

Укладач

Н.В.Ізмайлова

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Кафедрою фінансів, банківської справи та страхування
Протокол №01 від 29 серпня 2022 року

Завідувач кафедри

М.М.Садовенко

Науково-методичною радою Державного університету
економіки і технологій
Протокол № 02 від 20 вересня 2022 року

Голова науково-методичної ради

В.В. Орлов